

RAAP BELGIË – RAPPORT 770

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Proefsleuven – Ruilverkaveling A11 (U3)

Hoeke, Ramskapelle, Westkapelle en Oostkerke (Knokke-Heist / Damme)

[ARCHEOLOGIERAPPORT]

Proefsleuven – 2021K54

R A A P
archeologie
op maat

[COLOFON]

[TITEL] Ruilverkaveling A11 (U3) Hoeke, Ramskapelle, Westkapelle en Oostkerke

Nota - 2020E14

Proefsleuven - 2021K54

[VERSIE] 05 juli 2024

[AUTEUR(S)] F. Beke, G. Thomas, J. Velleman

[PROJECTLEIDER] F. Beke

[TERREINWERK] G. Thomas, D. Demey, A. Claus, J. Velleman, F. Philipsen, J. De Mulder, S. Merchie en S. Barbaix, R. Petzold

[KAARTVERVAARDIGING] G. Thomas, L. Ryckebusch

[MATERIAALSTUDIE] J. De Mulder, G. Thomas, A. Claus

[RAAPPROJECT] UIRU02

[ERKEND ARCHEOLOOG] RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

[BEWAARPLAATS DOCUMENTATIE] RAAP België BV, Begoniastraat 13, 9810 Eke

[BEVOEGD GEZAG] Agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV

Begoniastraat 13

9810 Eke

Telefoon 09/311 56 20

E-mail: raap@raap.be

Website: www.raap.be

© RAAP België BV, 2022

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

[DOOR VERGUNNINGVERLENER IN DE VERGUNNING OP TE NEMEN VOORWAARDEN]

*Er dient **geen verder archeologisch opgraving te worden uitgevoerd**. Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek is verder terreinonderzoek of een opgraving niet noodzakelijk.*

Wel dient het vondstmateriaal verder onderzocht te worden door materiaalspecialisten en genomen stalen onderzocht te worden met wetenschappelijke analyses. Dit moet gebeuren voor zones 0.03 en 0.9.

1 GEMOTIVEERD ADVIES

In de volgende paragrafen zullen de resultaten van het uitgevoerde archeologische vooronderzoek, beschreven in het bijgaande verslag van resultaten, in het kader worden geplaatst van een programma van maatregelen. Het doel van dit document is om vast te stellen of het uitgevoerde archeologische vooronderzoek enerzijds voldoende informatie heeft opgeleverd om de noodzaak van archeologisch vervolgonderzoek te toetsen en om indien noodzakelijk vast te kunnen stellen welke onderzoeksmethoden toegepast dienen te worden in het verdere onderzoek. Of dat er anderzijds kon worden vastgesteld of het noodzakelijk is en op welke manier er bij de uitvoering van de plannen die worden omschreven in de omgevingsvergunning rekening kan worden gehouden met archeologisch erfgoed.

1.1 DE VOLLEDIGHEID VAN HET UITGEVOERDE VOORONDERZOEK

Het vooronderzoek kon volledig uitgevoerd worden, en leverde voldoende informatie op om een gefundeerde uitspraak te doen over de aan-/afwezigheid van archeologisch erfgoed, de potentiële kenniswinst en de omgang hiermee.

In het kader van de aanleg van verschillende nieuwe ontsluitingswegen voor het ruilverkavelingsproject A11 (uitvoeringsdossier 3) werd een archeologienota opgesteld (ID17890¹). Deze archeologienota bestaat uitsluitend uit een bureauonderzoek, waarbij een synthese gemaakt werd van alle beschikbare landschappelijke, geologische, bodemkundige, historische en archeologische data. De doelstelling van het vooronderzoek was om na te gaan of er voor de specifieke deelgebieden al dan niet een verwachting heerst op aanwezigheid van waardevolle archeologische relictten. Op basis van deze studie werden enkele deelgebieden geselecteerd voor verder archeologisch onderzoek op basis van gunstig verwachtingspotentieel en de verwachte destructieve impact van de geplande graafwerken. Het programma van maatregelen gerelateerd aan de archeologienota schrijft naargelang de geplande werken volgende zaken voor:

- proefsleuvenonderzoek voor de overige geadviseerde deelgebieden: 0.3, 0.4, 0.5, 0.6, 0.7, 0.8, 0.11, 0.14, U.10 en de noordelijke zone van locatie 9 (projectcode: 2021K54)

Dit verslag omvat de gegevens van de geadviseerde proefsleuvenonderzoeken. Met als doel de archeologische data van alle deelgebieden overzichtelijk, maar ook ten opzichte van elkaar, te rapporteren wordt in dit verslag het verslag van resultaten gekoppeld aan het proefsleuvenonderzoek gebundeld.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats tussen 8 en 24 november 2021. Op drie locaties werden relevante archeologische sporen vastgesteld die gerelateerd worden aan middeleeuwse occupaties: ter hoogte van Ramskapelle (deelgebied 0.03- Sleuf 1) werden grachten, kuilen en afvalcontexten herkend die in de directe omgeving op bewoning uit de late middeleeuwen (12de-13de eeuw) wijzen. Ter hoogte van Westkapelle (deelgebied 0.7, Werkput 5) werd een afbakende greppel gelokaliseerd die vermoedelijk te relateren is aan de laat middeleeuwse "Verbrande Hofstede". De laatste zone waar archeologisch relevante sporen werden onderzocht situeert zich in Hoeke (locatie 0.9). Hier werden ook sporen van agrarische bewoning aangetroffen bestaande uit bewoningsafval, bouw materiaal, diverse hooimijten, greppels, een palenrij en een poel of depressie. Er werden ook sporen van veenwinning herkend. Het vondstmateriaal uit de veenwinning indiceert eveneens een middeleeuwse datering, maar moet op basis van de stratigrafie wel ouder zijn dan de sporen van de agrarische bewoning. De poel of depressie situeert zich op een locatie waar voordien aan veenwinning werd gedaan. Zoals bepaald in het programma van maatregelen werden deze locaties gezien hun beperkte breedte nog tijdens het vooronderzoek verder onderzocht met kijkvensters en profielputten. De relevante sporen werden gecoupeerd, het vondstmateriaal verzameld en van relevant contexten werden stalen genomen voor specialistisch onderzoek. Verder archeologisch veldonderzoek voor deze zones met proefsleuven was bijgevolg niet noodzakelijk. Deze zones zullen wel nog verder onderzocht worden aan de hand van wetenschappelijk en/of specialistisch onderzoek. In het eindverslag zal dit zich weerspiegelen in de analyses van een selectie natuurwetenschappelijke stalen en het bestuderen van het aardewerk, dierlijk botmateriaal, natuursteen en metaal. In het programma van maatregelen (nota 17890) wordt specifiek voor het proefsleuvenonderzoek toegelicht welke verdere onderzoekstappen nog noodzakelijk zijn om de opgestelde onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

¹ Vermeulen, 2020a, 177-178; <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/17890>

1.2 DE AAN-/AFWEZIGHEID VAN EEN ARCHEOLOGISCHE SITE

De proefsleuven leverden over de verschillende zones enkele archeologische sites op. Zoals bepaald in het programma van maatregelen bij de archeologienota werden deze locaties gezien hun beperkte breedte nog tijdens het vooronderzoek verder onderzocht met kijkvensters en profielputten. De relevante sporen werden gecoupeerd, het vondstmateriaal verzameld en van relevant contexten werden stalen genomen voor specialistisch onderzoek. Verder archeologisch veldonderzoek voor deze zones met proefsleuven was bijgevolg niet noodzakelijk. Deze zones zullen wel nog verder onderzocht worden aan de hand van wetenschappelijk en/of specialistisch onderzoek. In het eindverslag zal dit zich weerspiegelen in de analyses van een selectie natuurwetenschappelijke stalen en het bestuderen van het aardewerk, dierlijk botmateriaal, natuursteen en metaal. In het programma van maatregelen (nota 17890) wordt specifiek voor het proefsleuvenonderzoek toegelicht welke verdere onderzoekstappen nog noodzakelijk zijn om de opgestelde onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

Enkel in zone 0.5 zal een proefsleuvenonderzoek nog uitgevoerd moeten worden. Op deze locatie kon door reeds aanwezige bebouwing en obstakels geen onderzoek uitgevoerd worden in het regulier traject.

1.3 IMPACTBEPALING

Het totaalproject *uitvoeringsdossier 3 van de ruilverkaveling A11* omvat hier hoofdzakelijk de aanleg van nieuwe ontsluitingswegen (afkorting 0) of insteekwegen. Alle nieuw geplande wegen betreffen asfaltwegen, met uitzondering van de ontsluitingsweg in deelgebied 0.08, waar steenslag gehanteerd zal worden. Flankerend aan de nieuwe wegenissen worden er standaard parallelle grachten voorzien. In sommige deelgebieden worden er sporadisch ook flankerende bomenrijen ingepland. De profielopbouw van de geplande wegen is quasi overal uniform en wordt visueel weergegeven in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..** De wegenissen zullen telkens 4 m breed zijn en voorzien worden van een fundering van 0,55 m. De flankerende grachten hebben een breedte van 2 m aan het oppervlak en 0,5 m onderaan, op een diepte van ca. 0,75 m onder het huidige maaiveld.

Deze geplande werken zullen het bodemarchief vernietigen en tot een zeker diepte schaden. Echter, zoals hierboven vermeld, werden de zones tijdens het proefsleuvenonderzoek voldoende onderzocht waardoor een opgraving niet nodig is. De zones kunnen dus archeologievrij verklaard worden, waardoor de werken geen of weinig impact meer zullen hebben op het archeologisch bodemarchief.

1.4 WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden alle zones onderzocht en gewaardeerd. Een opgraving is bijgevolg niet aan de orde. Wel kunnen de vondsten en de stalen meer informatie en inzichten verschaffen.

1.5 BEPALING VAN DE MAATREGELEN

1.5.1 Specialistisch en natuurwetenschappelijk onderzoek

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek is verder terreinonderzoek of een opgraving niet noodzakelijk. Wel dient het vondstmateriaal en de natuurwetenschappelijke stalen verder onderzocht worden door materiaalspecialisten en met natuurwetenschappelijke analyses.

Dit betreft:

- Een materiaalstudie van alle vondstcategorieën (aardewerk, dierlijk bot, metaal, natuursteen,...)
- De analyse van natuurwetenschappelijke stalen in zones 0.03 en 0.9 (pollen, 14C, macrobotanische stalen)

1.5.2 Vrijgave terrein

Volgende zones worden op basis van het proefsleuvenonderzoek vrijgegeven voor verder gravend archeologisch onderzoek. Nog verder onderzoek van de resterende sporen of van de vindplaats zal niet leiden tot relevante kennisvermeerdering. Bijgevolg worden hier geen verdere archeologisch maatregelen geadviseerd:

- *deelgebieden: 0.3, 0.4, 0.6, 0.7, 0.8, 0.11, 0.14, U.10 en de noordelijke zone van locatie 9*

Ondanks dat er voor deze zones geen verdere maatregelen voorzien zijn, wordt er wel gewezen op de **meldingsplicht** die geldt bij de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerend erfgoeddecreet van 12 juli 2013. Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.

1.5.3 Nog te onderzoeken

In zone 0.5 zal nog steeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd moeten worden. Op deze locatie kon door recente bebouwing geen onderzoek meer uitgevoerd worden in het regulier traject.

1.6 HET BEWAREN EN DEPONEREN VAN HET ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Voorstel over de omstandigheden en randvoorwaarden die nodig zijn voor een gedegen bewaring van het archeologisch ensemble:

Voor het bewaren van het archeologisch ensemble wordt het depot van RAAKVLAK aangesproken:

OE-depot De Pakhuizen

Jan Huyghe en Griet Lambrecht

Komvest 45

8000 Brugge

depakhuizen@brugge.be

050 44 50 42

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Gezien er geen verdere maatregelen voorzien worden voor gravend archeologisch onderzoek, is er geen Programma van Maatregelen nodig. Wel zullen de nodige stappen besproken worden om het vondstmateriaal te bestuderen en analyses uit te laten voeren op de natuurwetenschappelijke stalen.

Ondanks dat er geen verdere maatregelen voorzien zijn, wordt er wel gewezen op de meldingsplicht die geldt bij de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.

2.1 ONDERZOEKSVRAGEN

De volgende onderzoeksvragen dienen beantwoord te worden:

- Werden er in de zone van Ramskapelle relictten aangetroffen die verband houden met artisanale activiteiten of bewoning, zoals in het verleden vastgesteld aan de Fonteinestraat?
- *Wat is de aard en datering van de aanwezige vondsten.*
- *Werden er relictten aangetroffen die in verband gebracht kunnen worden met de vol- en laatmiddeleeuwse havenstad Hoeke? Welke specifieke aard en datering hebben de aangetroffen relictten? Hoe verhouden de resultaten van de opgraving zich tot de reeds gekende historische en archeologische gegevens van de middeleeuwse voorhaven*
- Zijn er sporen aanwezig die dateren van vóór de middeleeuwse inpoldering en dorpsvorming (Hoeke)?

2.2 ONDERZOEKSHANDELING EN STRATEGIE

Specifiek voor zones 0.03 en 0.9 dient een gedetailleerde studie uitgevoerd te worden op het vondstmateriaal (aardewerk, dierlijk bot, metaal en natuursteen), met als doel de aard en datering van de site te bepalen. Aanvullende informatie over de site en het omliggende historische landschap zal verzameld worden op basis van botanische monsters (pollen en macroresten). Door middel van C14-dateringen zal geprobeerd worden de fasering van de site nauwkeuriger te bepalen en kunnen de landschapsreconstructies ook aan een absolute datering worden gekoppeld.

Alleen in zones 0.03 en 0.9 werden stalen voor wetenschappelijk onderzoek verzameld. Deze zullen eerst geëvalueerd worden. Vervolgens worden de meest beloftevolle stalen geanalyseerd.

Om de archeologische data van alle deelgebieden overzichtelijk en vergelijkbaar te rapporteren, wordt voorgesteld om de resultaten van dit specialistische onderzoek samen met de resultaten van de opgraving (2022I239) te bundelen in een verslag.

2.2.1 Zone 0.03

In totaal zijn er 6 monsters genomen. Deze werden ingezameld tijdens het couperen en leeghalen van sporen. Het betreft 1 monster (10L) gericht op het verzamelen van klein vondstmateriaal. Drie monsters zijn ingezameld uit sporen met beloftevolle bewaringscondities voor botanische macroresten (10L), en twee pollenmonsters. Deze tabel zal bij het eindverslag aangevuld worden.

Monster nr.	Volume	Spoor	Aantal	Resultaat
M15	10L	76	1	/

Tabel 1: Overzichtstabel van de genomen monsters voor het recupereren van klein vondstmateriaal.

Monster nr.	Spoor	Vulling	Volume	Doel	Datering
M20	93	1	/	Pollen	MEL
M21	93	4	/	Pollen	MEL
M22	93	4	10	Botanie - datering	MEL
M23	93	6	10	Botanie - datering	MEL
M24	93	1	10	Botanie - datering	MEL

Tabel 2: Overzichtstabel van de genomen monsters voor botanisch onderzoek en dateringen.

2.2.2 Zone 0.09

In totaal zijn er 9 monsters genomen. Deze werden ingezameld tijdens het couperen en leeghalen van sporen. Vier monsters zijn ingezameld uit sporen met beloftevolle bewaringscondities voor botanische macroresten (10L), en vijf pollenmonsters.

Monster nr.	Spoor	Vulling	Volume	Doel	Datering
M6	18	1	10L	Botanie - datering	MEL
M7	18	4-5	/	Pollen	MEL
M8	18	4	10L	Botanie - datering	MEL
M9	18	4-5-6	/	Pollen	MEL
M10	18	5	10L	Botanie - datering	MEL
M11	5000	a	/	Pollen	MEL
M12	5000	b	/	Pollen	MEL
M13	5000	c	/	Pollen	MEL
M14	18	c	10L	Botanie - datering	MEL

Tabel 3: Overzichtstabel van de genomen monsters voor botanisch onderzoek, en dateringen.

2.3 KOSTEN RAMING

- *14C analyses (3 stuks): 1650€*
- *Archeobotanisch onderzoek (3 stuks): 2700€*
- *Pollenonderzoek(3 stuks): 2700€*
- *Materiaalstudies, archeozoölogie en rapportage NW0: 6500€*

2.4 ADDENDUM

Ondanks dat er geen verdere maatregelen voorzien zijn op het terrein zelf, wordt er wel gewezen op de meldingsplicht die geldt bij de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.